

LIETUVOS PASAULIO PAVELDO VIETOVĖS KERNAVĖS ARCHEOLOGINĖS VIETOVĖS VALDYMO PLANO TURINIO DALIS „VEIKSMŲ PLANAS“

VI. Bendrosios nuostatos

1. Valdymo plano turinio dalies „Veiksmų planas“ parengimo pagrindas – Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. rugpjūčio 25 d. įsakymo Nr. ĮV-700 „Dėl Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ 1 punktą ir Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano dalių rengimo paslaugų mažos vertės neskelbiamos apklausos būdu pirkimo sąlygų (pirkimo dokumentų) techninės specifikacijos 6 punkto reikalavimai.

2. Lietuvos pasaulio paveldo objekto Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano (toliau – Valdymo planas) dalis „Veiksmų planas“ (toliau – Veiksmų planas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. gegužės 26 d. įsakymo Nr. ĮV-505 „Dėl UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje valdymo planų rengimo gairių patvirtinimo“ 27.4 ir 27.5 papunkčiais.

3. Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano tikslas: užtikrinti veiksmingą ir darnų vertybės, Kernavės archeologinės vietovės, valdymą išsaugant jos išskirtinę visuotinę vertę dabarties ir ateities kartoms.

4. Kernavės archeologinės vietovės valdymo vizija suformuluota atsižvelgiant į konsultacijų su Kernavės archeologine vieta susijusiomis ir suinteresuotomis bendruomenėmis, asmenimis ir institucijomis rezultatus: Kernavės archeologinė vietovė yra svarbi kultūros vertybė pasaulio, Lietuvos ir vietos žmonėms, kurioje koncentruojasi moksliniu požiūriu vertingi kultūros objektai, pasižymintys visumos derme su gamtine aplinka. Suinteresuotos bendruomenės čia puoselėja kultūrinę tapatybę, istorinę atmintį ir Lietuvos valstybingumo idėją, o integrali kultūros ir gamtos apsauga sudaro sąlygas subalansuotam vietovės naudojimui valstybės ir visuomenės reikmėms užtikrinant Kernavės archeologinės vietovės išskirtinės visuotinės vertės išsaugojimą.

5. Veiksmų plano paskirtis: Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano tikslui bei valdymo vizijai įgyvendinti, teminėse kryptyse – (I) Kernavės archeologinės vietovės apsauga (II) darnus vystymasis, (III) švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas, (IV) darnus turizmas, (V) rizikų valdymas – numatyti tikslus, uždavinius ir priemones, jų įgyvendinimo rodiklius ir kriterijus, įgyvendinimo terminus, lėšas ir finansavimo šaltinius, atsakingas institucijas 6 metų laikotarpiui (2024–2029 m.).

6. Veiksmų plano priemonių turinys orientuotas į UNESCO Pasaulio paveldo komiteto priimtų pagrindinių strateginių tikslų („5Cs“) įgyvendinimą: (1) didinti Pasaulio paveldo sąrašo patikimumą (angl. *Credibility*); (2) užtikrinti veiksmingą pasaulio paveldo vertybių išsaugojimą (angl. *Conservation*); (3) sudaryti palankias sąlygas veiksmingam gebėjimų stiprinimui (angl. *Capacity-building*); (4) pasitelkus komunikaciją (angl. *Communication*), ugdyti visuomenės sąmoningumą, skatinti jos dalyvavimą bei paramą pasaulio paveldui; 5) didinti bendruomenių (angl. *Communities*) vaidmenį įgyvendinant Pasaulio paveldo konvenciją¹. Veiksmų plano priemonės integruoja darnaus vystymosi principus, kurie apima ne tik išskirtinės visuotinės

¹ The "Five Cs" Strategic Objectives, UNESCO, [interaktyvus], in: <https://whc.unesco.org/en/convention/>, [2023-08-27].

vertės apsaugą, bet ir dabartinių ir būsimų kartų gerovę².

7. Sudarant Veiksmų planą vadovautasi Valdymo plano turinio dalyje „Esamos būklės analizė“ pateikta informacija, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analize, taip pat suinteresuotų institucijų ir bendruomenių siūlymais. Priemonių, kurios skirtingose teminėse kryptyse yra susijusios (arba dubliuojasi), sąsajos Veiksmų plane pažymimos nuorodomis skliausteliuose: tokiu atveju, priemonių rodiklių įgyvendinimo kriterijų skaitinės išraiškos gali sutapti (visiškai ar iš dalies). Metinės priemonių rodiklių įgyvendinimo kriterijų skaitinės išraiškos – nesumuojamos.

8. Pagrindiniai Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) išskirtinės visuotinės vertės komponentai nurodyti Valdymo plano II dalyje, oficialus Retrospektyvinis Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) išskirtinės visuotinės vertės aprašas (lietuvių kalba) pateiktas 1 priede.

9. Atsakingi Veiksmų plano vykdytojai, vartojami trumpiniai³:

Bendruomenė (asmenys), kuriai daro įtaką arba gali daryti įtaką priimami sprendimai dėl Kernavės archeologinės vietovės valdymo, arba kuri yra suinteresuota sprendimų priėmimo procesu⁴, taip pat bendruomenė, vertinanti specifinius kultūros paveldo, kurį ji viešosios veiklos sąlygomis nori išlaikyti ir perduoti ateities kartoms, aspektus (paveldo bendruomenė⁵) – suinteresuota bendruomenė;

AB Energijos skirstymo operatorius – ESO;

Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos Neries regioninio parko grupė – Neries regioninis parkas;

Elektrėnų savivaldybė – Elektrėnų sav.;

Kernavės miestelio seniūnija – Seniūnija;

Kernavės miestelis – Kernavės mstl.;

Kernavės Švč. M. Marijos Škaplierinės parapija – Parapija;

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos – KPD;

Lietuvos bankų asociacija – Bankų asociacija;

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija – UNESCO komisija;

Lietuvos Respublikos Vyriausybė – LRV;

LR Aplinkos ministerija – AM;

LR Ekonomikos ir inovacijų ministerija – EIM;

LR Krašto apsaugos ministerija – KAM;

LR Kultūros ministerija – KM;

LR Seimas – LRS;

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – SADM;

² Pasaulio paveldo konvencijos šalių rezoliucija dėl darnaus vystymosi programos įtraukimo į Pasaulio paveldo konvencijos procesus, angl. *Policy for the Integration of a Sustainable Development Perspective into the Processes of the World Heritage Convention*, [interaktyvus], in: https://www.unesco.lt/images/Straipsniu_dokumentai/Policy_Integration-of-Sustainable-Development-into-the-Processes-of-Convention.pdf, [2023-08-22].

³ Kiti apibrėžimai ir trumpiniai vartojami taip pat, kaip Valdymo plano esamos būklės analizės dalyse.

⁴ Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, [interaktyvus], in: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.133597>, [2023-08-22].

⁵ Europos Tarybos kultūros paveldo vertės visuomenei pagrindų konvencija, [interaktyvus], in: <https://vkpk.lt/wp-content/uploads/2018/05/tekstas.pdf>, [2023-08-22].

LR Susisiekimo ministerija – SM;
LR Žemės ūkio ministerija – ŽŪM;
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas – NKPAĮ;
Širvintų rajono savivaldybė – Širvintų r. sav.;
Turizmo informacijos centras – TIC;
UAB „Ignitis“ – Ignitis;
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos – VSTT;
Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija – VKKRD, Direkcija;
VĮ Valstybinių miškų urėdija Ukmergės regioninis padalinys – Miškų urėdija;
Vietos veiklos grupė – VVG;
Vilniaus rajono savivaldybė – Vilniaus r. sav.;
Vilniaus universitetas – VU;
VšĮ „Keliauk Lietuvoje“ – Keliauk Lietuvoje;
VšĮ „Versli Lietuva“ – Versli Lietuva.

VII. Valdymo plano įgyvendinimo stebėseną

1. Valdymo plano įgyvendinimo terminai – 2024–2029 metai (6 metų laikotarpis). Valdymo plano įgyvendinimo priežiūrą vykdo Kernavės archeologinės vietovės, įrašytos į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, Valdymo plano priežiūros grupė (toliau – Priežiūros grupė)/ Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato taryba (toliau – Taryba), kuri gali pasitelkti atitinkamų sričių specialistų ir ekspertų.

2. Valdymo plano įgyvendinimo stebėseną vykdoma nuolat. Direkcija renka ir sistemina duomenis, susijusius su Valdymo plano įgyvendinimu, ir kartą per metus parengia įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą (toliau – Stebėsenos ataskaita), kurią teikia Priežiūros grupei/Tarybai įvertinti.

3. Stebėsenos ataskaitoje pateikiami duomenys apie Veiksmų plane numatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimą, nurodoma Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo pažanga pagal numatytus rodiklius ir jų vertinimo kriterijus, taip pat kita, su Kernavės archeologinės vietovės būkle susijusi ir bendram Valdymo plano tikslo įgyvendinimui reikšminga informacija, pastabos ir pasiūlymai dėl Kernavės archeologinės vietovės valdymo gerinimo siekiant išsaugoti jos IVV.

4. Gavęs Priežiūros grupės/Tarybos išvadą, Direkcijos direktorius Stebėsenos ataskaitą teikia Kultūros ministerijai ir ją skelbia viešai.

5. Pagal Stebėsenos ataskaitose pateiktus duomenis, tarpinį Valdymo plano (Veiksmų plano priemonių) įgyvendinimo pažangos įvertinimą Priežiūros grupė/Taryba atlieka trečiaisiais Valdymo plano įgyvendinimo metais (2026 m.). Esant pagrįstam poreikiui, Priežiūros grupė/Taryba gali siūlyti peržiūrėti ir atnaujinti Valdymo planą, Veiksmų plano priemones planuojant 6 metų laikotarpiui. Jei Valdymo plano tarpiniam atnaujinimui poreikio nėra, naujas Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kernavės archeologinės vietovės valdymo planas rengiamas 2030–2035 metams (6 metų laikotarpiui).

VIII. Veiksmų planas

VIII.1. I teminė kryptis: Kernavės archeologinės vietovės apsauga

Tikslai:

- I.1. Užtikrinti, kad Kernavės archeologinės vietovės išskirtinė visuotinė vertė būtų išsaugota laikantis UNESCO pasaulio paveldo vertybėms keliamų reikalavimų;
- I.2. Užtikrinti reikiamą tarpinstitucinį (suinteresuotų šalių) bendradarbiavimą siekiant efektyvaus Kernavės archeologinės vietovės valdymo;
- I.3. Suformuoti Kernavės archeologinės vietovės būklės stebėsenos sistemą ir nustatyti stebėsenos rodiklius.

Laukiami rezultatai:

Lietuvos Respublikos teisės aktų, strateginių ir planavimo dokumentų, reglamentuojančių Kernavės archeologinės vietovės (Rezervato) valdymą, jo sudėtį, apsaugos reikalavimus atnaujinimas ir suderinamumas, Rezervate ir Rezervato buferinėje apsaugos zonoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių apskaitos dokumentų atnaujinimas, aiškus į Rezervato ir buferinės apsaugos zonos ribas patenkančių teritorijų statuso ir apsaugos reikalavimų reglamentavimas, jų teisinio reglamentavimo suderinamumas sudarytų prielaidas efektyvesniam Kernavės archeologinės vietovės valdymo ir apsaugos procesų administravimui. Aiškus teisinis reglamentavimas ir paveldosaugos reikalavimai užtikrintų efektyvią Rezervato ir Rezervato buferinės zonos apsaugą nuo fizinio poveikio ir vizualinės taršos. Teisės aktų suderinamumas, savalaikė Kernavės archeologinės vietovės valdyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių komunikacija, bendradarbiavimas su suinteresuotomis bendruomenėmis, vietos gyventojais sudarytų galimybes veiksmingesnės Kernavės archeologinės vietovės valdymo sistemos (planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos, vertinimo, sprendimų priėmimo) suformavimui.

Trumpas apibūdinimas:

Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys Rezervato valdymą, jo sudėtį, Rezervate ir Rezervato buferinėje apsaugos zonoje esančias nekilnojamąsias kultūros vertybes – neatnaujinami, dalis jų apsaugai aktualių Konvencijos ir Įgyvendinimo gairių (kurios yra nuolat atnaujinamos) nuostatų į nacionalinius teisės aktus iki šiol nėra perkeltos arba yra perkeltos tik iš dalies. Strateginiuose ir planavimo dokumentuose Kernavės archeologinės vietovės, kaip ir kitų UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių vertybių, aktualizavimas vis dar nėra pakankamas ir neužtikrinantis kompleksinio esamų problemų sprendimo.

Į Rezervatą ir Rezervato buferinės apsaugos zonos ribas patenkančios teritorijos apibūdinamos 2002 m. faktiniais duomenimis, nors vykstant archeologiniams tyrimams, atskleidžiant naujas nekilnojamąsias kultūros vertybes, į Rezervato ir buferinės apsaugos zonos ribas patenkančių teritorijų statusas ir apsaugos reikalavimai kinta. Kernavės archeologinė vietovė, įrašyta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą (unikalus identifikavimo kodas UNESCO Pasaulio paveldo sąraše – 1137) ir Kernavės archeologinė vietovė (u. k. 37320), įregistruota

Registre, yra tapatinamos neįsigilinant į jų statusų ir apsaugos reikalavimų skirtumus. Kernavės archeologinės vietovės (u. k. 37320), įregistruotos Registre, teritorijos plotas (284,57 ha) yra beveik 100 ha didesnis nei Rezervato teritorija. Siekiant išvengti neigiamo poveikio IVV išsaugojimui, būtina siekti teisės aktų suderinamumo, Rezervato teritorijoje esančių vertybių tvarkybos darbų, pagrįstų atitinkamomis lėšomis, plano parengimo ir įgyvendinimo, savalaikės Kernavės archeologinės vietovės valdyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių komunikacijos, aktyvaus vietos gyventojų išitraukimo į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus (*daugiau žr. III, V dalys, SSGG VI.1*).

Konsultacijų su Kernavės archeologine vietove suinteresuotomis bendruomenėmis, asmenimis ir institucijomis metu⁶ svarbiausiais Kernavės archeologinės vietovės komponentais įvardinti piliakalniai, akcentuota kultūros vertybių ir gamtos (kultūrinio kraštovaizdžio) dermė, integralios (kultūros ir gamtos vertybių) apsaugos prioritetas, dalyvaujamas planavimas ir suinteresuotų šalių konsultavimosi procesas. Pabrėžta būtinybė teikti prioritetą Lietuvoje esančioms Pasaulio paveldo vertybėms valstybiniu (politiniu) lygmeniu, poreikis skirti Kernavės archeologinės vietovės apsaugai reikiamus išteklius (žmogiškuosius ir finansinius).

I. Teminė kryptis: Kernavės archeologinės vietovės apsauga. SSGG: Tinkamas teisinis kultūros paveldo (plačiąja prasme) reglamentavimas nacionaliniu lygiu ir efektyvus jo valdymas yra būtina UNESCO Pasaulio paveldo vertybių IVV išsaugojimo sąlyga.							
I.1. Tikslas: užtikrinti, kad Kernavės archeologinės vietovės išskirtinė visuotinė vertė būtų išsaugota laikantis UNESCO pasaulio paveldo vertybėms keliamų reikalavimų.							
I.1.1. Uždavinys: inicijuoti ir įgyvendinti nacionalinių paveldo apsaugos sistemos teisės aktų, susijusių su Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimu, atnaujinimą.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
I.1.1.1. Kernavės archeologinėje vietovėje (Rezervate), taip pat Rezervato buferinės apsaugos zonoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre, apskaitos dokumentų patikslinimas.	Patikslinti apskaitos dokumentai, skaičius (vnt.).	18	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD
I.1.1.2. Rezervate, Rezervato buferinėje zonoje esančių dar nežinomų archeologinių objektų archeologiniai tyrimai, išaiškinimas, archeologinio paveldo	Atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, žvalgomųjų šurfų skaičius (vnt.).	-	15	15	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU

⁶ 2023 m. kovo 15 d. pristatymas Kernavės bendruomenei ir visuomenei, 2023 m. birželio 28 d. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijoje vykusio viešojo konsultacija „Veiksmai UNESCO Pasaulio paveldui Kernavėje išsaugoti“.

vertybių naujų vertingųjų savybių atskleidimas ir efektyvi jų rezultatų integracija į nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (apskaitos) procesus <i>(sąsaja su III.3.2.1)</i> .							
	Atlikti detalieji archeologiniai tyrimai, objektų skaičius (vnt.).	-	3	3	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU
	Informacijos apie naujai atskleistas nekilnojamas kultūros vertybes ir (ar) Kultūros vertybių registre registruotų nekilnojamųjų kultūros vertybių vertingąsias savybes KPD pateikimas, skaičius (vnt.).	-	2	2	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.1.1.3. Naujai atskleistų kultūros paveldo objektų įregistravimo į Kultūros vertybių registrą procedūrų inicijavimas.	Naujai parengti apskaitos dokumentai, skaičius (vnt.).	<i>Pagal poreikį</i>	<i>Pagal poreikį</i>	<i>Pagal poreikį</i>	-	Valstybės biudžeto lėšos	KPD, VKKRD
I.1.1.4. Rezervate ir Rezervato buferinės apsaugos zonoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre, paskelbimas valstybės saugomomis <i>(sąsaja su V.3.1.2)</i> .	Rezervate ir Rezervato buferinės apsaugos zonoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių paskelbimas valstybės saugomomis, skaičius (vnt.).	-	2	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	KPD, KM
	Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, paskelbtų valstybės saugomais, individualių apsaugos reglamentų parengimas, patvirtinimas ir registravimas	-	2	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	KPD

	Kultūros vertybių registre, skaičius (vnt.).						
	Parengti ir patvirtinti Kernavės archeologinės vietovės (u. k. 37320) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planai, skaičius (vnt.).	-	-	1	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM
I.1.1.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 5 d. nutarimo Nr. 1745 „Dėl Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatų patvirtinimo“ pakeitimas <i>(sąsaja su II.2.1.1).</i>	Pateikti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatų pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
I.1.1.6. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tvarkymo plano (Planavimo schemos) pakeitimas <i>(sąsaja su II.2.1.2).</i>	Parengti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tvarkymo plano (Planavimo schemos) projektai, skaičius (vnt.).	-	-	1	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD
I.1.1.7. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento pakeitimas <i>(sąsaja su II.2.1.3).</i>	Pateikti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento pakeitimo projektai, skaičius	-	1	-	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM

	(vnt.).						
I.1.1.8. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimo projektas, jį papildant straipsniu „Valstybinių kultūrinių rezervatų buferinėse apsaugos zonose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“ (<i>sąsaja su II.2.1.5</i>).	Pateikti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
I.1.1.9. Pasiūlymų pateikimas inicijuojant UNESCO Pasaulio paveldo vertybių apsaugos teisinio reglamentavimo tobulinimą, teisės aktų suderinamumą (<i>sąsaja su V.2.1.1, V.3.1.2</i>).	Pateikti pasiūlymai dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių, įrašytų į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, statuso, apsaugos ir valdymo reglamentavimo NKPAĮ, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM, AM
	Pateikti pasiūlymai dėl Konvencijos ir aktualių Įgyvendinimo gairių nuostatų integravimo į nacionalinius teisės aktus, skaičius (vnt.).	-	-	3	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
	Pateikti pasiūlymai dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių, įrašytų į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, aktualizavimo LRS, LRV, KM tvirtinamose ilgalaikėse strategijose ir programose, skaičius (vnt.).	1	1	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	UNESCO komisija, KM
	Pateikti pasiūlymai dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių,	-	1	1	-	Valstybės biudžeto	UNESCO komisija,

	įrašytų į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, apsaugos, tvarkybos, infrastruktūros gerinimo projektų prioritizavimo ES struktūrinės paramos ir kitose finansavimo programose ir priemonėse, skaičius (vnt.).					lėšos	VKKRD, KM
--	--	--	--	--	--	-------	-----------

I.1.2. Uždavinys: užtikrinti efektyvią praktinę Kernavės archeologinės vietovės kultūros ir gamtos vertybių, integralaus kultūrinio kraštovaizdžio apsaugą.

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
I.1.2.1. Nekilnojamųjų kultūros ir gamtos vertybių išsaugojimo poreikių įvertinimas ir integralios ilgalaikės išsaugojimo programos (strategijos) parengimas <i>(sąsaja su I.3.1.1, III.3.1.1, V.1.1.1, V.3.1.1).</i>	Parengtos programos, skaičius (vnt.).	-	1	-	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.1.2.2. Kilnojamųjų kultūros vertybių (muziejinių rinkinių) išsaugojimo poreikių (esamos situacijos ir perspektyvų) įvertinimas ir integralios ilgalaikės išsaugojimo programos (strategijos) parengimas <i>(sąsaja su III.1.1.1).</i>	Parengtos programos, skaičius (vnt.).	-	1	-	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.1.2.3. VKKRD specialistų kompetencijų stiprinimas (kvalifikacijos kėlimas) kultūros ir gamtos vertybių apsaugos ir tvarkybos srityse <i>(sąsaja su III.1.1.5, IV.2.1.1).</i>	Kvalifikaciją pakėlę VKKRD darbuotojai, dalis (proc.).	10	30	60	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.1.2.4. Rezervato tvarkymo plano ir Rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento nuostatų įgyvendinimo sisteminga stebėseną ir prognozavimas <i>(sąsaja</i>	Pateiktos metinės ataskaitos, skaičius (vnt.).	1	2	3	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD

<i>su I.3.1.3, V.3.1.1).</i>							
I.1.2.5. Rekomendacijų ir gerosios praktikos vadovų parengimas (parengtų Pasaulio paveldo centro techninių rekomendacijų ir gerosios praktikos vadovų pritaikymas) vietos poreikiams.	Parengtos rekomendacijos (gerosios praktikos vadovai), skaičius (vnt.).	-	-	1	15000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM, AM
I.2. Tikslas: užtikrinti reikiamą tarpinstitucinį/suinteresuotų šalių bendradarbiavimą siekiant efektyvaus Kernavės archeologinės vietovės valdymo.							
I.2.1. Uždavinys: siekti efektyvaus ir įtraukaus Kernavės archeologinės vietovės valdymo.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
I.2.1.1. Kernavės archeologinės vietovės valdyme ir Rezervato buferinės apsaugos zonos administravime dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos (priimamų sprendimų, aktualijų, problematikos aptarimui, tyrimų rezultatų ir kt. dalinimuisi) modelio sukūrimas ir įgyvendinimas (<i>sąsaja su II.1.1.2).</i>	Sukurtas ir suderintas Kernavės archeologinės vietovės valdyme dalyvaujančių ir (ar) suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos modelis, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės, savivaldybių biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., Elektrėnų sav.
	Suorganizuoti Kernavės archeologinės vietovės valdyme ir Rezervato buferinės apsaugos zonos administravime dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių susitikimai, skaičius (vnt.).	1	2	3	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.2.1.2. Bendradarbiavimo sutarčių, sudarančių prielaidas užtikrinti efektyvesnį Kernavės archeologinės vietovės valdymą (tyrimus, apsaugą ir kt.), su atitinkamomis	Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys, skaičius (vnt.).	1	2	3	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

institucijomis ir suinteresuotomis šalimis sudarymas (atnaujinimas) <i>(sąsaja su III.3.1.2).</i>							
I.2.1.3. Konferencijų, metodinių seminarų ir kitų renginių, skirtų Kernavės archeologinės vietovės specifikai ir IVV išsaugojimo klausimams aptarti, organizavimas (užtikrinant platų Kernavės archeologinės vietovės valdyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių dalyvavimą) <i>(sąsaja su III.1.1.6, IV.2.2.2).</i>	Suorganizuotos konferencijos, metodiniai seminarai, kiti renginiai, skaičius (vnt.).	1	3	5	25000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM, AM, KAM
I.2.1.4. Vietos gyventojų į(si)traukimo į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus modelio sukūrimas ir įgyvendinimas <i>(sąsaja su II.1.1.2, II.1.1.3, III.2.1.1, III.2.1.3, III.2.2.1, III.2.2.2).</i>	Sukurtas Kernavės archeologinės vietovės valdymo aktualizavimo ir vietos gyventojų įtraukimo į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus modelis, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
	Į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus įsitraukę vietos gyventojai, dalis (proc.).	-	15	25	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.2.1.5. Vietos gyventojų ir suinteresuotų šalių informavimas apie priimtus sprendimus dėl Kernavės archeologinės vietovės valdymo.	Suorganizuoti susitikimai su vietos gyventojais, skaičius (vnt.).	2	6	10	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav.
	Publikuoti pranešimai spaudoje, VKKRD interneto svetainėje, skaičius (vnt.).	4	12	20	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.2.1.6. Vietos gyventojų ir suinteresuotų šalių konsultavimas <i>(sąsaja su II.2.2.5).</i>	Suteiktos konsultacijos Kernavės archeologinės	4	12	20	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

	vietovės išsaugojimo priemonių, tvarkybos klausimais, skaičius (vnt.).						
	Suteiktos konsultacijos finansavimo kompensavimo klausimais, skaičius (vnt.).	2	4	6	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD
I.2.1.7. Pasiūlymų Širvintų rajono savivaldybei dėl Kernavės mstl. žemės savininkų atleidimo nuo žemės mokesčio už žemės sklypus (jų dalis), kurie patenka į Kernavės archeologinę vietovę ir kuriems taikomi apribojimai dėl archeologinio pobūdžio vertingųjų savybių, pateikimas.	Pateikti pasiūlymai, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

I.3. Tikslas: suformuoti Kernavės archeologinės vietovės būklės stebėsenos sistemą ir nustatyti stebėsenos rodiklius.

I.3.1. Uždavinys: siekti efektyvaus ir savalaikio Kernavės archeologinės vietovės būklės fiksavimo ir galimų pokyčių prognozavimo.

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
I.3.1.1. Efektyvaus Rezervato, Rezervato buferinės apsaugos zonos ir juose esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre, stebėsenos modelio, užtikrinančio savalaikį būklės fiksavimą, prognozavimą bei sprendimų priėmimą, sukūrimas bei jo integravimas į stebėseną reglamentuojančius teisės aktus <i>(sąsaja su I.1.2.1, III.3.1.1, V.1.1.1, V.1.2.1., V.1.2.2., V.3.1.1).</i>	Atliktos vykdomos Rezervato, Rezervato buferinės apsaugos zonos ir juose esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių stebėsenos analizės, skaičius (vnt.).	-	1	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
	Pateikti Kultūros paveldo vietovių stebėsenos taisyklių pakeitimo projektai, skaičius	-	1	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM

	(vnt.).						
	Pateikti Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų stebėsenos taisyklių pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	-	1	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM
I.3.1.2. Rezervato, Rezervato buferinės apsaugos zonos ir juose esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre, stebėseną ir prognozavimas.	Pateiktos metinės ataskaitos, skaičius (vnt.).	1	2	3	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, Širvintų r. sav.
I.3.1.3. Piliakalnių šlaitų stabilumo stebėsenos sistemos sukūrimas, įgyvendinimas, vykdoma nuolatinė stebėseną <i>(sąsaja su V.1.2.6).</i>	Pateiktos metinės ataskaitos, skaičius (vnt.).	1	2	3	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.3.1.4. Detalių inžinerinių geologinių tyrimų (informacijos apie piliakalnių gruntų sandarą, sudėtį, jų fizines mechanines savybes, atmosferinio vandens infiltracijos ir tėkmės kryptis ir kt. surinkimui) atlikimas <i>(sąsaja su III.3.2.2, V.1.2.6).</i>	Išgręžti geologiniai gręžiniai, skaičius (vnt.).	-	50	-	50000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
I.3.1.5. Rezervato teritorijoje augančių saugotinių medžių ir miškų stebėsenos sistemos (gamtosauginių priemonių plano) parengimas, vykdoma nuolatinė stebėseną <i>(sąsaja su V.1.1.5).</i>	Pateiktos metinės ataskaitos, skaičius (vnt.).	1	2	3	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, AM, Neries regioninis parkas
I.3.1.6. Kilnojamojų (muziejinių) vertybių apsaugos, apskaitos ir saugojimo sąlygų analizės ir stebėsenos vykdymas <i>(sąsaja su V.1.1.5).</i>	Pateiktos metinės ataskaitos, skaičius (vnt.).	1	2	3	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM

VIII.2. II teminė kryptis: Darnus vystymasis

Tikslai:

- II.1. Siekti darnumo principų integravimo į Kernavės archeologinės vietovės socialinio, ekonominio ir kultūrinio vystymo projektus ir veiklas;
- II.2. Siekti, kad darnaus vystymosi principai būtų integruoti į teisinio reglamentavimo ir planavimo dokumentus, kurių sprendiniai gali daryti poveikį Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimui, taip pat į vietovės praktinius vystymo ir naudojimo procesus.

Laukiami rezultatai:

Kernavės archeologinės vietovės valdymas turėtų prisidėti prie vietovės naudojimo šiuolaikinės visuomenės poreikiams tokiu būdu, kad būtų užtikrinti tiek platesni tvaraus vystymosi tikslai (aplinkos apsauga, ekonominė ir socialinė plėtra, suinteresuotų bendruomenių gyvenimo kokybė, dvasinė gerovė), tiek Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimas ateities kartoms (paveldo naudojimas ar bet koks kitas pokytis neturėtų neigiamos įtakos vietovės IVV ir būsimų kartų galimybių naudotis vietoje ateityje). Darnumo principų integravimas turėtų paskatinti atitinkamų mokslinių tyrimų, priemonių ir gairių kūrimą, mokymų ir konsultacijų, skirtų įvairiai tikslinei auditorijai rengimą, finansinių paskatų kūrimą sudarant galimybes darnaus vystymosi tikslams įgyvendinti praktikoje.

Trumpas apibūdinimas:

Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija, kartu su Širvintų rajono savivaldybės administracijos įstaiga Širvintų rajono savivaldybės kultūros centru, vietos bendruomenei organizuoja bendrus renginius, tačiau Širvintų rajono savivaldybės administracijos, Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos, vietos gyventojų bei kitų suinteresuotų šalių bendradarbiavimo plėtra išlieka aktuali. Nuosekli ir ilgalaikė visų suinteresuotų šalių veikla Kernavės miestelio ir kitų (aplinkinių) gyvenamųjų vietovių socialinėje, ekonominėje, kultūrinėje srityse, teritorijų planavimo sprendinių reglamentavime, metodinės, techninės ir finansinės pagalbos, konsultacijų teikime vietos gyventojams, nuoseklių ir aiškių sprendimų, susijusių su Kernavės archeologinės vietovės valdymu ir išsaugojimu, viešiniame ir jų išaiškinime gali laiduoti vietovės darnų vystymąsi išsaugant Kernavės archeologinės vietovės IVV, taip pat prisidėti gerinant Kernavės miestelio, aplinkinių gyvenamųjų vietovių vietos gyventojų gyvenimo kokybę bei pasitenkinimą gyvenamąja vieta (*daugiau žr. III, V dalys, SSGG VI.2*).

Konsultacijų su Kernavės archeologine vietoje suinteresuotomis bendruomenėmis, asmenimis ir institucijomis metu⁷ buvo nagrinėjami Kernavės archeologinės vietovės darnaus vystymosi aspektai. Diskusijų dalyviai pabrėžė būtinybę stiprinti ryšius tarp įvairių suinteresuotų bendruomenių (profesinių, vietos gyventojų ir pan.) bei ieškoti galimybių metodinės ir finansinės pagalbos suteikimui vietos gyventojams, geresnių sąlygų amatams ir kultūrinėms veikloms vystyti sudarymui. Akcentuotas poreikis tikslinti teritorijų plėtros ir vystymo teisinį reguliavimą

⁷ 2023 m. kovo 15 d. pristatymas Kernavės bendruomenei ir visuomenei, 2023 m. birželio 28 d. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijoje vykusio viešojo konsultacija „Veiksmai UNESCO Pasaulio paveldui Kernavėje išsaugoti“.

atsižvelgiant į konkrečių teritorijų vizualinę įtaką Kernavės archeologinei vietai. Įvairių suinteresuotų visuomenės grupių skirtingas supratimas apie Kernavės archeologinės vietovės IVV ir jos išsaugojimui taikomas priemones, nepakankamas dėmesys UNESCO vertybei savivaldos lygmenyje, neaiški Rezervato buferinėje zonoje esančių privačių žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų vystymo strategija įvardintini kaip pagrindiniai darnų vietovės vystymąsi neigiamai galintys paveikti faktoriai.

<p>II. Teminė kryptis: Darnus vystymasis. <i>SSGG: Pasaulio paveldo vertybė gali būti įvairiai naudojama, tačiau turi būti užtikrintas darnumo principas siekiant garantuoti bendruomenių socialinį, ekonominį vystymąsi ir tokiu būdu prisidėti prie suinteresuotų bendruomenių gyvenimo kokybės. Šalis ir jos partneriai turi užtikrinti, kad paveldo naudojimas ar bet koks kitas pokytis neturėtų neigiamos įtakos vertybės IVV.</i></p>							
<p>II.1. Tikslas: siekti darnumo principų integravimo į Kernavės archeologinės vietovės socialinio, ekonominio ir kultūrinio vystymo projektus ir veiklas.</p>							
<p>II.1.1. Uždavinys: užtikrinti tinkamą Kernavės archeologinės vietovės naudojimą, Kernavės miestelio ir kitų gyvenamųjų vietovių socialinį ir ekonominį vystymąsi bei gyvenimo kokybę.</p>							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
II.1.1.1. Pasiūlymų dėl Kernavės mstl. įtraukimo į kaimo vietovių/regionų vietos plėtros strategijas, orientuotas į vietos poreikius, ypač į užimtumo didinimą, gyvenimo kokybės gerinimą ir aplinkos tausojimą, ypatingą dėmesį skiriant Kernavės archeologinės vietovės IVV aktualizavimui ir išsaugojimui <i>(šąsaja su IV.3.1.2).</i>	Pateikti pasiūlymai, skaičius (vnt.).	-	2	3	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., KM, ŽŪM
II.1.1.2. Kernavės archeologinės vietovės socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame vystyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos (priimamų sprendimų, aktualių veiksmų derinimui, problematikos aptarimui, tyrimų rezultatų ir kt. dalinimuisi) modelio sukūrimas ir įgyvendinimas <i>(šąsaja su I.2.1.1, I.2.1.4).</i>	Sukurta ir suderintas Kernavės archeologinės vietovės socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame vystyme dalyvaujančių ir (ar) suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos, aktualių veiksmų	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

	derinimui modelis, skaičius (vnt.).						
	Suorganizuoti Kernavės archeologinės vietovės socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame vystyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių susitikimai, skaičius (vnt.).	1	2	3	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
II.1.1.3. Kernavės mstl. ekonominės plėtros, orientuotos į Kernavės archeologinės vietovės IVV aktualizavimą ir išsaugojimą, planavimo ir įgyvendinimo koordinavimo, stebėsenos bei metodinės pagalbos teikimo sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas <i>(sąsaja su I.2.1.4, II.2.2.1).</i>	Sukurta ekonominės plėtros, planavimo ir įgyvendinimo koordinavimo, stebėsenos bei metodinės pagalbos teikimo sistema, skaičius (vnt.).	-	-	1	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	Širvintų r. sav., VKKRD
II.1.1.4. Rezervato teritorijoje esančių antžeminių elektros oro linijų pakeitimo požeminais elektros kabeliais techninio projekto parengimas ir įgyvendinimas (kabeliavimo darbai).	Parengtas techninis projektas, skaičius (vnt.).	1	-	-	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
	Įgyvendintas kabeliavimo darbų projektas, skaičius (vnt.).	-	1	-	100000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, ESO
II.1.1.5. Aukštų objektų (telekomunikacijos bokštų, vėjo jėgainių ir pan.) įrengimo už Rezervato buferinės apsaugos zonos vizualinio poveikio vertinimas.	Atliktas poveikio vertinimas, skaičius (vnt.).	-	1	1	5000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM AM, KPD
	Pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų, reglamentuojančių aukštų objektų (telekomunikacijo	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, AM, KPD

	s bokštų, vėjo jėginių ir pan.), įrengimą pakeitimo, skaičius (vnt.).						
II.2. Tikslas: siekti, kad darnaus vystymosi principai būtų integruoti į teisinio reglamentavimo ir planavimo dokumentus, kurių sprendiniai gali daryti poveikį Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimui, taip pat vietovės praktinius vystymo ir naudojimo procesus.							
II.2.1. Uždavinys: vykdyti nuolatinę galiojančių teisės aktų ir planavimo dokumentų, užtikrinančių Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimą, analizę, teikti pasiūlymus dėl jų tikslinimo ir (ar) parengimo poreikio.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
II.2.1.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 5 d. nutarimo Nr. 1745 „Dėl Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatų patvirtinimo“ pakeitimas <i>(sąsaja su I.1.1.5).</i>	Pateikti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatų pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
II.2.1.2. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tvarkymo plano (Planavimo schemas) pakeitimas <i>(sąsaja su I.1.1.6).</i>	Parengti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tvarkymo plano (Planavimo schemas) projektai, skaičius (vnt.).	-	1	-	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD
II.2.1.3. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento pakeitimas <i>(sąsaja su I.1.1.7).</i>	Pateikti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento pakeitimo projektai, skaičius	-	1	-	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM

	(vnt.).						
II.2.1.4. Kernavės archeologinės vietovės (u. k. 37320) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumento – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo plano parengimas ir patvirtinimas (<i>sąsaja su I.1.1.4</i>).	Parengti ir patvirtinti Kernavės archeologinės vietovės (u. k. 37320) nekilnojamojo kultūros paveldo specialiojo teritorijų planavimo dokumentai – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planai, skaičius (vnt.).	-	-	1	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM
II.2.1.5. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimas, jį papildant straipsniu „Valstybinių kultūrinių rezervatų buferinėse apsaugos zonose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“ (<i>sąsaja su I.1.1.8</i>).	Pateikti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
II.2.1.6. Galiojančių teisės aktų ir planavimo dokumentų, užtikrinančių Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimą, bei jų atitikties besikeičiantiems valdymo ir apsaugos poreikiams, analizės vykdymas (<i>sąsaja su V.3.1.1</i>).	Atliktos analizės, skaičius (vnt.).	1	3	6	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
	Pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų ir planavimo dokumentų tikslinimo ir (ar) parengimo poreikio, skaičius (vnt.).	1	3	6	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
II.2.2. Uždavinys: užtikrinti metodinę, techninę ir finansinę pagalbą Kernavės miestelio ir kitų susijusių gyvenamųjų vietovių gyventojams, dalyvaujantiems Kernavės archeologinės vietovės išsaugojimo procesuose.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			

II.2.2.1. Metodinių rekomendacijų tvarkybos darbams parengimas <i>(sąsaja su II.1.1.3).</i>	Parengtos metodinės rekomendacijos, skaičius (vnt.).	-	-	1	5000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD
II.2.2.2. Sąlygų tradicinių amatų vystymuisi gerinimas, juos aktualizuojant per savivaldybės, VVG finansuojamas programas (priemonės) <i>(sąsaja su II.2.2.3).</i>	Tradicinių amatų vystymo iniciatyvos, skaičius (vnt.).	-	1	2	6000	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos, ES struktūrinės pramos, kitos projektinės lėšos	Širvintų r. sav., ŽŪM, suinteresuotos bendruomenės, VKKRD
II.2.2.3. Sąlygų kultūrinei vietokūrai gerinimas, ją aktualizuojant per savivaldybės, VVG finansuojamas programas (priemonės) <i>(sąsaja su II.2.2.2).</i>	Naujos kultūrinės vietokūros iniciatyvos, skaičius (vnt.).	1	2	3	12000	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	Širvintų r. sav., KM, suinteresuotos bendruomenės, VKKRD
II.2.2.4. Vietos gyventojų pasitenkinimo VKKRD veikla didinimas.	VKKRD veiklą labai gerai vertinantys vietos gyventojai, dalis (proc.).	-	25	50	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
II.2.2.5. Vietos gyventojų ir suinteresuotų šalių konsultavimas <i>(sąsaja su I.2.1.6).</i>	Suteiktos konsultacijos Kernavės archeologinės vietovės išsaugojimo priemonių, tvarkybos klausimais, skaičius (vnt.).	4	12	20	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
	Suteiktos konsultacijos finansavimo, kompensavimo klausimais, skaičius (vnt.).	2	4	6	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, Širvintų r. sav.

VIII.3. III teminė kryptis: Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas

Tikslai:

- III.1. Skatinti Kernavės archeologinės vietovės IVV aktualizavimą, jos žinomumą ir supratimą vietiniame, nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste;
- III.2. Skatinti vietos gyventojų tapatinimąsi su Kernavės archeologine vietove, kaip Pasaulio paveldo objektu;
- III.3. Užtikrinti sistemingus mokslinius tyrimus, kurie prisidėtų prie Kernavės archeologinės vietovės IVV pažinimo ir išsaugojimo.

Laukiami rezultatai:

Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretacija ir pateiktis siekiant didesnio vietovės žinomumo (vietos, nacionaliniu, tarptautiniu lygmeniu), taip pat turėtų prisidėti skatinant vietos gyventojų tapatinimąsi su šiuo Pasaulio paveldo objektu. Patrauklesnių galimybių įvairių suinteresuotų bendruomenių kokybiškam į(si)traukimui į Kernavės archeologinės vietovės valdymo ir išsaugojimo procesus sudarymas stiprintų Kernavės archeologinės vietovės vaidmenį jų gyvenime, ugdytų visuomenės (plačiaja prasme) sąmoningumą ir skatintų aktyviau dalyvauti saugant ir komunikuojant Kernavės archeologinės vietovės IVV. Tikslinės priemonės padidintų vaikų ir jaunimo įsitraukimą. Partnerystės ir planingai plėtojami Kernavės archeologinės vietovės moksliniai tyrimai (apimantys nekilnojamąsias ir kilnojamąsias kultūros vertybes, muziejaus rinkinius, gamtos vertybes, kultūrinį kraštovaizdį, istorinius šaltinius, kt.) yra vertybės išsaugojimą lemiantys veiksniai, sudarantys sąlygas kokybiškam šios vietovės IVV atskleidimui, jos valdymui (sprendimų priėmimui) ir stebėsenai.

Trumpas apibūdinimas:

Dabartinė Kernavės archeologinės vietovės IVV komunikacija yra labiau nukreipta į vietovės žinomumo didinimą, nei vietos gyventojų tapatinimosi su šiuo Pasaulio paveldo objektu skatinimą. Esami Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra riboti, – tai suponuoja atitinkamą IVV interpretacijos bei pateikties formų pasirinkimą, taip pat, atsižvelgiant į galimas tikslines grupes, ribotą edukacinių veiklų pasiūlą. Vietovės pristatymas virtualioje erdvėje, taip pat techninių priemonių pasitelkimas reikalauja nuolatinio dėmesio ir ženklių išteklių (žmogiškųjų, finansinių) jų parengimui ir atnaujinimui. Atskiro dėmesio reikalauja sisteminga ir kokybiška komunikacija su užsienio auditorija (*daugiau žr. V dalį, SSGG VI.3, VI.4*).

Konsultacijų su Kernavės archeologine vietove suinteresuotomis bendruomenėmis, asmenimis ir institucijomis metu⁸ akcentuota, kad Kernavės archeologinės vietovės moksliniai tyrimai sudaro galimybes dabarties žmonėms „patirti“ gyvą savo tautos istoriją („10 metrų istorijos kiekvienoje pėdoje, kurią mokslas leidžia gyvai patirti dabarties žmonėms“). Ši vietovė,

⁸ 2023 m. kovo 15 d. pristatymas Kernavės bendruomenei ir visuomenei, 2023 m. birželio 28 d. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijoje vykusio viešojo konsultacija „Veiksmai UNESCO Pasaulio paveldui Kernavėje išsaugoti“.

palaikoma išskirtinės „auros“, kurią sukuria istorijos, paveldo, gamtos vertybių dermė, vertinama kaip tautinio ir dvasinio įkvėpimo šaltinis. Tikimasi daugialypių patirčių, naujų temų ir pasakojimų plėtojimo, kurie būtų aktualūs tiek Pasaulio paveldo, tiek nacionaliniame ir (ar) regioniniame kontekste, o ypač – vietos gyventojams. Pagrindiniais partneriais ir suinteresuotomis bendruomenėmis įvardinti mokslininkai ir kiti tyrėjai (pažymėta ilgamečio bendradarbiavimo su Vilniaus universitetu nauda), švietimo (įtraukiant profesinį mokymą) sektorius, paveldo interpretatorių, rekonstruktorių bendruomenės, taip pat įvairios kitos bendruomenės, suinteresuotos savo veikloje išnaudoti Kernavės archeologinės vietovės teikiamą potencialą. Svarbiausios tikslinės grupės – mokiniai ir mokytojai, Širvintų rajono mokyklos, akademinė bendruomenė, užsienio ir Lietuvos turistai, vietiniai gyventojai. Pasiūlyti nauji formatai ir esamų tobulinimas: „gyvoji istorija“ Rezervate ir „gyvoji“ muziejinė veikla, visiems norintiems prisidėti atviri archeologiniai tyrimai, atitinkamų temų ir veiklų integracija į bendrojo ugdymo programas (ypač rajono mokyklose), „išvažiuojamųjų“ edukacijų pasiūla, skaitmeninio formato ir vaizdo pasakojimų plėtojimas, kultūros animacija. Akcentuota, kad moksliniai tyrimai, švietimas ir kultūra turėtų koreliuoti, būtų pasitelkiamos aiškios ir suprantamos komunikacijos formos (kalba, vizualumas, įvairūs kanalai). Kernavės archeologinė vietovė turėtų tapti gyva „bendradarbiavimo aikštele“ tarp kuo įvairesnių suinteresuotų bendruomenių.

Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimas (interpretacija, pateiktis) grindžiamas mokslinių tyrimų (svarbiausi – archeologiniai) duomenimis. Vietovėje esančios archeologinio paveldo vertybės reprezentuoja daugelį regiono priešistorės ir ankstyvųjų istorinių laikų epochų. Daugiausiai žinių sukaupta tyrinėjant Kernavės viduramžių paveldo objektus, tačiau duomenų trūksta norint detalizuoti ankstesnių epochų socialinio kraštovaizdžio dinamiką. Esminis mokslinių tyrimų tikslas yra išplėsti ir detalizuoti turimą mokslinę informaciją apie žinomas archeologinio paveldo vertybes, taip pat siekti lokalizuoti dar nežinomus archeologinio paveldo objektus. Suvokiant Kernavės archeologinio paveldo svarbą, visi lauko tyrimai yra orientuojami į nedestruktyvius arba mažai destruktivius tyrimus, o minimalaus masto archeologiniai kasinėjimai planuojami tik esant būtinybei.

III. Teminė kryptis: Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas

SSGG: Kultūros paveldo pristatymas, jo vertės perteikimas bei visų suinteresuotų šalių integravimas į planavimo procesus yra svarbūs Pasaulio paveldo konvencijos aspektai, kurie apima Pasaulio paveldo žinomumo didinimą, vietos gyventojų tapatinimosi su Pasaulio paveldo objektu skatinimą bei sklandų vietovės valdymą. Moksliniai tyrimai yra ir bus esminis kultūros paveldo pažinimo bei patikimumo pagrindas.

III.1. Tikslas: skatinti Kernavės archeologinės vietovės IVV žinomumą ir supratimą vietiniame, nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste.

III.1.1. Uždavinys: užtikrinti kokybišką Kernavės archeologinės vietovės interpretaciją ir pateiktį.

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
III.1.1.1. Kernavės archeologinės vietovės verčių interpretavimo ir pateikties programos (arba kaip ilgalaikės išsaugojimo programos	Parengta programa, skaičius (vnt.).	-	1	-	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

(strategijos) dalies) parengimas (apimant muziejines ekspozicijas, ekspozicija po atviru dangumi, virtualias parodas, skaitmeninima, kitas komunikacijos ir pateikties formas) (sqsaja su I.1.2.2, IV.1.1.3, IV.3.1.4, IV.3.2.3).								
III.1.1.2. Tradiciniu VKKRD renginiu („Gyvosios archeologijos dienos“, Muziejų naktis, Europos paveldo dienos, Europos archeologijos dienos) visuomenei turinio atnaujinimas (komunikacija apie Kernavės archeologinę vietovę, kaip Pasaulio paveldo vertybę, jos IVV pateikties stiprinimas) ir organizavimas (sqsaja su III.1.2.1).	Surengti atnaujinto turinio renginiai, skaičius (vnt.).	4	8	12	100000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD	
III.1.1.3. Naujų edukacinių veiklų, skirtų įvairioms tikslinėms grupėms parengimas ir įgyvendinimas (Kernavės archeologinės vietovės IVV komunikacija) (sqsaja su III.1.2.2).	„Vietoje“ įgyvendintos naujos edukacinės veiklos, skaičius (vnt.).	1	2	3	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD	
	Įgyvendintos „išvažiuojamosios“ naujos edukacinės veiklos, skaičius (vnt.).	1	2	3	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD	
III.1.1.4. Kernavės archeologinės vietovės muziejaus veiklos vystymas (sqsaja su III.1.1.1).	Atnaujinta Kernavės archeologinės vietovės muziejaus ekspozicija (jos techninė įranga ir priemonės), skaičius (vnt.).	1	-	-	30000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM	
	Kernavės archeologinės vietovės muziejaus naujos ekspozicijos koncepcijos parengimas,	1	-	-	5000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM	

	skaičius (vnt.).						
	Kernavės archeologinės vietovės muziejaus nauja ekspozicija, skaičius, vnt.	-	-	1	250000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
	Surengtos laikinos ir virtualios parodos, skaičius (vnt.).	4	8	12	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.1.1.5. Kvalifikacijos kėlimas ir darbuotojų kompetencijos stiprinimas Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretavimo ir pateikties srityje (<i>sąsaja su I.1.2.3, IV.2.1.1</i>).	Kvalifikaciją pakėlę VKKRD darbuotojai, dalis (proc.).	60	80	100	5000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.1.1.6. Tarptautinių partnerių identifikavimas ir ryšių plėtojimas švietimo ir sąmoningumo didinimo srityje (EXARC, muziejai-partneriai ir kitos atminties institucijos) (<i>sąsaja su I.2.1.3, IV.2.2.1, IV.2.2.2</i>).	Kernavės archeologinės vietovės interpretacijos ir pateikties veiklos, įgyvendintos su tarptautiniais partneriais, skaičius (vnt.).	1	2	3	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
	Įgyvendintos specializuotos Kernavės archeologinės vietovės pristatymo priemonės užsienio auditorijai, skaičius (vnt.).	-	1	1	4000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.1.1.7. Kernavės archeologinės vietovės verčių interpretacijos ir pateikties (turinio ir techninių priemonių) kokybės gerinimas.	Lankytojų, turistų ir vietinių gyventojų, labai gerai vertinančių Kernavės archeologinės vietovės interpretaciją ir	-	70	80	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

	pateiktį, dalis (proc.).						
III.1.2. Uždavinys: vykdyti veiklas, skirtas vaikų ir jaunimo švietimui apie Kernavės archeologinės vietovę ir Pasaulio paveldą.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
III.1.2.1. Tikslinių veiklų, skirtų vaikų ir jaunimo švietimui apie Kernavės archeologinės vietovę ir Pasaulio paveldą, tradiciniuose VKKRD renginiuose („Gyvosios archeologijos dienos“, Muziejų naktis, Europos paveldo dienos, Europos archeologijos dienos) įgyvendinimas <i>(sąsaja su III.1.1.2, IV.3.1.4).</i>	Įgyvendintos tikslinės veiklos, skaičius (vnt.).	2	2	2	5000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.1.2.2. Naujų temų, komunikacijos formų ir kanalų identifikavimas bei susijusių veiklų, skirtų vaikų ir jaunimo švietimui apie Kernavės archeologinės vietovę ir Pasaulio paveldą, parengimas ir įgyvendinimas <i>(sąsaja su III.1.1.3, IV.3.1.4).</i>	Įgyvendintos naujos veiklos, skaičius (vnt.).	1	3	5	9000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.2. Tikslas: skatinti vietos gyventojų tapatinimąsi su Kernavės archeologine vietoje, kaip Pasaulio paveldo objektu.							
III.2.1. Uždavinys: plėsti vietos gyventojų ir kitų suinteresuotų bendruomenių dalyvavimo Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretacijos ir pateikties veiklose galimybes.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
III.2.1.1. Kernavės archeologinės vietovės interpretacijos ir pateikties veiklų su nacionaliniais ir vietos partneriais plėtra <i>(sąsaja su I.2.1.4, IV.3.1.2).</i>	Naujos veiklos, įgyvendintos su nacionaliniais ir vietiniais partneriais, skaičius (vnt.).	1	2	3	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
III.2.1.2. Vietos gyventojų įtraukties į naujas Kernavės archeologinės vietovės interpretacijos ir pateikties	Vietiniai gyventojai, dalyvaujantys	-	25	50	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Seniūnija, Širvintų r. sav.

veiklas skatinimas <i>(sąsaja su IV.3.1.2).</i>	Kernavės archeologinės vietovės interpretacijos ir pateikties veiklose, dalis (proc.).							
III.2.1.3. „Kernavės ambasadoriaus“ ir Kernavės bičiulių projekto inicijavimas (Kernavės archeologinės vietovės, jos IVV garsinimui nusipelnusių asmenų ir organizacijų rato telkimas) <i>(sąsaja su I.2.1.4, IV.3.1.2).</i>	Pasitelkti „Kernavės ambasadoriai“, bičiuliai, skaičius (vnt.).	-	5	10	1500	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Seniūnija, Širvintų r. sav., Parapija	
III.2.1.4. Platesnių savanorystės galimybių vystymas, naujų savanorių įtraukimo būdų didinimas <i>(sąsaja su I.2.1.4, III.2.2.2).</i>	Savanoriai, skaičius (vnt.).	100	150	200	-	-	VKKRD	
III.2.2. Uždavinys: didinti įsitraukimo į Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretacijos ir pateikties veiklas patrauklumą.								
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai	
		2024 m.	2026 m.	2029 m.				
III.2.2.1. Kernavės archeologinės vietovės „kokybės ženklo“ sukūrimas (logotipas, šūkis) ir suteikimas Kernavės archeologinės vietovės IVV kokybiškai reprezentuojančioms bendruomenėms (veikloms) <i>(sąsaja su I.2.1.4, IV.3.1.2).</i>	Sukurta Kernavės archeologinės vietovės „kokybės ženklo“, skaičius (vnt.).	1	-	-	2000	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., Seniūnija, suinteresuotos bendruomenės, Parapija	
	Veiklų, kurioms suteiktas Kernavės archeologinės vietovės „kokybės ženklo“, skaičius (vnt.).	-	5	10	1000	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., Seniūnija, suinteresuotos bendruomenės, Parapija	
III.2.2.2. Neekonominių paskatų sukūrimas vietos gyventojams, prisidedantiems prie kokybiško Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretacijos, pateikties ir valdymo	Sukurtos neekonominės paskatos, skaičius (vnt.).	1	2	4	-	Valstybės, savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., Seniūnija, suinteresuotos	

veiklų (<i>sąsaja su I.2.1.4, III.2.1.4, IV.3.1.2</i>).								bendruomenės
III.3. Tikslas: užtikrinti sistemingus mokslinius tyrimus, kurie prisidėtų prie Kernavės archeologinės vietovės IVV pažinimo ir išsaugojimo.								
III.3.1. Uždavinys: užtikrinti mokslinių tyrimų poreikio ir jų rezultatų sklaidos planavimą, sustiprinti reikalingą infrastruktūrą ir bendradarbiavimą su išorės partneriais.								
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai	
		2024 m.	2026 m.	2029 m.				
III.3.1.1. Ilgalaikės Kernavės archeologinės vietovės (Rezervato ir susijusių teritorijų) mokslinių tyrimų (archeologinio, istorinio, memorialinio paveldo, gamtos vertybių ir kito pobūdžio) ir jų rezultatų sklaidos programos (strategijos) parengimas (siekiant tyrimų duomenimis prisidėti prie apskaitos, apsaugos ir perteikimo visuomenei, Kernavės archeologinės vietovės išskirtinės visuotinės vertės interpretacijos, išsaugojimo, stebėsenos procesų, kt.) (<i>sąsaja su I.1.2.1, I.3.1.1, V.3.1.1</i>).	Parengta programa, skaičius (vnt.).	1	-	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD	
III.3.1.2. Veiklų su išorės partneriais vykdymas (mokslinių tyrimų, jų rezultatų sklaidos, infrastruktūros stiprinimo srityse, įskaitant atitinkamų sutarčių sudarymą ar atnaujinimą) (<i>sąsaja su I.2.1.2</i>).	Veiklos su išorės partneriais, skaičius (vnt.)	1	2	3	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD	
III.3.1.3. Moksliniams tyrimams reikalingos bazės (infrastruktūros) stiprinimas (<i>sąsaja su IV.1.3.2</i>).	Įgyta/sukurta nauja (atnaujinta esama) infrastruktūra, skaičius (vnt.).	1	1	1	80000	Valstybės biudžeto lėšos, projektinės lėšos	VKKRD	
III.3.2. Uždavinys: vykdyti sistemingus archeologinius mokslinius tyrimus.								
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai	
		2024	2026	2029				

		m.	m.	m.			
III.3.2.1. Rezervate, Rezervato buferinėje zonoje esančių dar nežinomų archeologinių vietovių išaiškinimas, archeologinio paveldo vertybių naujų vertingųjų savybių atskleidimas bei detalizavimas <i>(sąsaja su I.1.1.2).</i>	Atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, žvalgomųjų šurfų skaičius (vnt.).	-	15	15	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU
	Atlikti detalieji archeologiniai tyrimai, tirtų objektų skaičius (vnt.).	-	3	3	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU
III.3.2.2. Kernavės archeologinės vietovės geomorfologinės raidos, esamo reljefo ir kultūrinių sluoksnių formavimosi dinamikos išaiškinimas, taikant mažai destruktinę grunto gręžinių archeologinių tyrimų metodiką <i>(sąsaja su I.3.1.4).</i>	Atlikti grunto gręžiniai, skaičius (vnt.).	-	150	150	3000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU
III.3.2.3. Kernavės archeologinės vietovės teritorijos paleoreljefo rekonstrukcija, archeologinio paveldo vertybių ribų tikslinimas, jose esančių objektų ir struktūrų fiksavimas taikant nedestrukcinius geofizinius tyrimo metodus.	Ištirtas plotas taikant georadarą, (ha).	-	25	25	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU
	Ištirtas plotas taikant magnetometrą, (ha).	-	15	15	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, VU

VIII.4. IV teminė kryptis: Darnus turizmas

Tikslai:

- IV.1. Užtikrinti darnų Kernavės archeologinės vietovės lankymą ir turizmo infrastruktūros vystymą, teikiantį naudą vietos bendruomenėms ir kokybišką patirtį lankytojams;
- IV.2. Įgyvendinti ir vystyti gebėjimų stiprinimo priemones (turizmo srityje dirbančių ir veikiančių specialistų, verslininkų, gyventojų), siejant su Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimo poreikiais;
- IV.3. Numatyti darnų infrastruktūros lankymo vystymą ir (ar) atnaujinimą, numatant priemones ir programas visų amžiaus grupių lankytojams, lankytojams su negalia.

Laukiami rezultatai:

Darnaus turizmo principai, skatinantys siekti balanso tarp turizmo plėtros ir Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimo, prisidėtų skatinant atsakingą turizmo produktų ir paslaugų teikėjų elgesį, kokybiškų turizmo produktų ir paslaugų pasiūlą, orientuotą į laukiamo lankytojo pritraukimą (IVV supratimas, vertinimas ir atsakingas elgesys). Darnaus turizmo plėtra sudarytų sąlygas efektyvesniam Kernavės archeologinės vietovės valdymui ir geresniam prieinamumui, sustiprintų suinteresuotų šalių informuotumą, gebėjimus ir įsitraukimą siekiant Kernavės archeologinės vietovės IVV sklaidos ir išsaugojimo. Didesnis vietos bendruomenės įsitraukimas ir lankytojų teikiama nauda vietos ekonomikai turėtų sietis su supratimu apie atsakomybę už Pasaulio paveldo vietovę, platesnis turizmo sektoriaus ir vietos valdžios įsitraukimas užtikrintų atsakingą turizmo (socialinės, ekonominės veiklos) plėtrą.

Trumpas apibūdinimas:

Darnios plėtros principų įgyvendinimas turizmo sektoriuje yra galimas tik esant supratingam, sąmoningam požiūriui bei vieningam visų suinteresuotų subjektų pritarimui. Šiuo metu Lietuvoje viešojo ir privataus sektoriaus atstovai bei visuomenė turi nepakankamai žinių apie darnumo principus, nežino, kokiomis priemonėmis jie gali būti integruoti turizmo sektoriuje, į ką reikėtų atkreipti dėmesį, norint prisidėti prie darniosios plėtros įgyvendinimo. Turizmo paslaugų sektorius rajone ir Kernavės miestelyje yra silpnai išplėtotas, todėl istorinė Lietuvos sostinė Kernavė, lyginant su kitomis istorinėmis sostinėmis, lankoma negausiai. Širvintų rajone nėra turizmo informacijos centro. Ribotas susisiekimas viešuoju transportu, sezoniškumas daro didelę įtaką Kernavės archeologinės vietovės lankytojų srautams. Neišnaudojami kultūriniai, istoriniai, gamtiniai resursai neigiamai atsiliepia Kernavės archeologinės vietovės IVV sklaidai, taip pat bendram šalies įvaizdžio formavimui (*daugiau žr. IV, V dalis, SSGG VI.2*).

Konsultacijų su Kernavės archeologine vietove susijusiomis suinteresuotomis bendruomenėmis, asmenimis ir institucijomis metu⁹ identifikuota, kad Kernavės archeologinėje

⁹ 2023 m. kovo 15 d. pristatymas Kernavės bendruomenei ir visuomenei, 2023 m. birželio 28 d. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijoje vykusio viešojo konsultacija „Veiksmai UNESCO Pasaulio paveldui Kernavėje išsaugoti“.

vietovėje yra laukiama žingeidais, motyvuoto lankytojo, orientuoto į kultūros pažinimą. Prioritetas teikiamas šeimoms, bet ne masiniam turizmui. Didžiausi darnaus turizmo vystymo (produktų ir paslaugų kūrimo) kliuviniai – tam pritaikytos infrastruktūros stoka, silpnas vietos bendruomenės įsitraukimas. Darnaus turizmo vystymas tiesiogiai susijęs su tematinės srities „Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas“ priemonėmis.

IV. Teminė kryptis: Darnus turizmas. SSGG: Siekiant ilgalaikio UNESCO vertybės išsaugojimo, būtina užtikrinti darnų jos lankymą ir turizmo infrastruktūros vystymą, teikiantį naudą vietos bendruomenėms ir kokybišką patirtį lankytojams.							
IV.1. Tikslas: užtikrinti darnų Kernavės archeologinės vietovės lankymą ir turizmo infrastruktūros vystymą, teikiantį naudą vietos bendruomenėms ir kokybišką patirtį lankytojams.							
IV.1.1. Uždavinys: užtikrinti nuoseklų, tvarų Kernavės archeologinės vietovės turizmo infrastruktūros vystymą.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.1.1.1. Turizmo infrastruktūros objektų įrengimas ir (ar) atnaujinimas (įskaitant pritaikymą individualiems pagalbos poreikiams) <i>(sąsaja su visomis IV.3 priemonėmis)</i> .	Atnaujinti/įrengti turizmo infrastruktūros objektai, skaičius (vnt.).	1	2	3	50000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
IV.1.1.2. XIII–XIV a. Kernavės Kriveikiškio kapinyno archeologinės rekonstrukcijos ekspozicijos, skirtingų dangų pagalba žemės paviršiuje pažymint kapinyno ribas ir buvusių kapų vietas, įrengimas.	Įrengta nauja XIII–XIV a. Kernavės Kriveikiškio kapinyno archeologinės rekonstrukcijos ekspozicija, skaičius (vnt.).	-	1	-	15000	Valstybės biudžeto, ES struktūrinės paramos, kitos projektinės lėšos	VKKRD
IV.1.1.3. Kernavės, Kriveikiškio dvarvietės pastatų vietos įtraukimas į esamus ar planuojamus kultūrinio turizmo vietovėje maršrutus <i>(sąsaja su IV.1.3.1, V.1.1.3)</i> .	Į turizmo maršrutus įtraukta Kernavės, Kriveikiškio dvarvietės pastatų vieta, skaičius (vnt.).	-	-	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

IV.1.1.4. Lietuvos turizmo informacijos centro steigimas, jo teikiamų paslaugų kūrimas ir plėtra Kernavės archeologinėje vietovėje.	Įsteigtas Kernavės TIC, skaičius (vnt.).	-	-	1	100000	Valstybės biudžeto lėšos	EIM, Keliuk Lietuvoje, Širvintų r. sav., VKKRD
IV.1.1.5. 24/7 veikiančių viešųjų tualetų Kernavės lankytojams įrengimas.	Įrengti viešieji tualetai (pvz. automatiniai, įskaitant ir asmenims su negalia pritaikytą) lankytojams, skaičius (vnt.).	-	3	-	50000	Savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav.
IV.1.1.6. Bendrųjų (maitinimo, apgyvendinimo ir pan.) Kernavės vietovėje teikiamų paslaugų veiklos užtikrinimas visais metų sezonais.	Palaikomos ir (ar) įgyvendinamos naujos maitinimo, apgyvendinimo paslaugos, skaičius (vnt.).	2	4	4	-	Privačios lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav.
IV.1.1.7. Bankomato ar kitos nuolatinės pinigų išgryninimo vietos įrengimas.	Įrengtas bankomatas ar kita pinigų išgryninimo vieta, skaičius (vnt.).	-	1	-	50000	Kitos viešosios lėšos	Širvintų r. sav., komerciniai bankai, Bankų asociacija

IV.1.2. Uždavinys: plėtoti vietovės pasiekiamumo (susisiekimo) infrastruktūrą ir sąlygas, siekiant didinti vietovės lankomumo rodiklius (nesukeliant neigiamo poveikio Kernavės archeologinės vietovės IVV).

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.1.2.1. Turizmo infrastruktūros (paslaugų) su didžiųjų miestų turizmo operatoriais plėtojimas, parengiant bendrą turizmo rinkodaros ir komunikacijos strategiją, kuriant ir vykdant nuolatinius turistinius maršrutus.	Parengti ir nuolat vykdomi turistiniai maršrutai iš didžiųjų Lietuvos miestų ar kitų turistinių taškų (Trakai, Vilnius ir pan.), skaičius (vnt.).	1	2	2	-	Privačios lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav., turizmo paslaugų teikėjai

IV.1.2.2. Susisiekimo viešuoju transportu paslaugų plėtra (<i>padidintas tarp miestinių autobusų skaičius, išplėstas maršrutų tinklas, pan.</i>).	Vykdomi tarp miestiniai autobusų maršrutai per dieną, skaičius (vnt.).	8	10	12	-	Savivaldybės biudžeto lėšos, kitos viešosios lėšos	SM, Širvintų r. sav., Vilniaus r. sav., privatūs vežėjai
IV.1.2.3. Vandens turizmo Neries upe infrastruktūros plėtros galimybių studijos parengimas, infrastruktūros įrengimas (<i>nuolatinis transportas, keltas ar pan.</i>).	Parengta galimybių studija, skaičius (vnt.).	1	-	-	2000	Savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, VSTT, Neries regioninis parkas, Širvintų r. sav., Elektrėnų sav.
	Įrengta vandens turizmo infrastruktūra Neries upėje, skaičius (vnt.).	-	-	1	300000	ES struktūrinės paramos, kitos projektinės lėšos	VKKRD, VSTT, Neries regioninis parkas, Širvintų r. sav., Elektrėnų sav.
IV.1.2.4. Kempingo ir stovyklavietės su būtinąja infrastruktūra galimybių studijos parengimas, infrastruktūros įrengimas.	Parengta galimybių studija (investicinis projektas), skaičius (vnt.).	1	-	-	5000	Savivaldybės biudžeto lėšos	VKKRD, VSTT, Neries regioninis parkas, Širvintų r. sav.
	Įrengtas kempingas ir stovyklavietė su būtinąja infrastruktūra, skaičius (vnt.).	-	-	1	200000	Valstybės, savivaldybės biudžetų lėšos, ES struktūrinės paramos, kitos projektinės lėšos	VKKRD, Širvintų r. sav.
IV.1.2.5. Automobilių stovėjimo (parkavimo) techninių sprendimų įgyvendinimas, siekiant didinti parkavimo vietų skaičių masinių renginių metu.	Įgyvendintas papildomų parkavimo vietų įrengimo projektas, (vnt.).	1	-	-	80000	Valstybės, savivaldybės biudžetų lėšos	Širvintų r. sav., SM
IV.1.2.6. Elektromobilių krovimo stotelės (elektrodegalinės) įrengimas Kernavės miestelio teritorijoje.	Įrengta elektromobilių krovimo stotelė su visa reikiama infrastruktūra, skaičius (vnt.).	-	1	-	20000	Savivaldybės biudžeto lėšos, privačios lėšos	Širvintų r. sav., SM, Ignitis
IV.1.3. Uždavinys: įgyvendinti kultūrinio ir pažintinio turizmo paslaugų plėtrą, plėtojant Kernavės archeologinės vietovės IVV pažinimo galimybes.							

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.1.3.1. Naujų traukos objektų įrengimas: Kernavės, Kriveikiškio dvarvietės (XV-XX a.) rekonstrukcija ir įveiklinimas kultūrinio ir gamtos (klimato kaitos) pažinimo tikslais (kompetencijų centro steigimas) <i>(sąsaja su IV.1.1.3, V.1.1.3.)</i>	Įveiklinti nauji turizmo objektai, skaičius (vnt.).	-	-	1	900000	Valstybės biudžeto, ES struktūrinės paramos, kitos projektinės lėšos	KM, VSTT, KPD, VKKRD
IV.1.3.2. Mokslinių tyrimų bazės atnaujinimas: sezoninių mokslinių tyrimų statinių atnaujinimas, turimos infrastruktūros atnaujinimas/plėtra <i>(sąsaja su III.3.1.3).</i>	Atnaujinta mokslinių tyrimų bazės, skaičius (vnt.).	-	1	-	100000	Valstybės biudžeto, ES struktūrinės paramos, kitos projektinės lėšos	KM, VKKRD, VU
IV.1.3.3. Etnokultūrinės muziejinės ekspozicijos po atviru dangumi lankomumo sezoniškumo mažinimas, plėtojant nuolat veikiančio „amatų miestelio“ koncepciją <i>(sąsaja su III.1.1.1).</i>	Visus metus veikiantis „amatų miestelis“ etnokultūrinės muziejinės ekspozicijos po atviru dangumi erdvėje, skaičius (vnt.).	-	1	-	30000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
IV.1.3.4. Parapijos pastatų, įskaitant senąją kleboniją ir koplyčias ir kito bažnytinio paveldo įveiklinimas.	Įveiklinti Parapijos pastatai ir kitas bažnytinis paveldas, skaičius (vnt.).	-	1	1	30000	Projektinės lėšos	Parapija, VKKRD
IV.1.3.5. Muziejaus koncepcijos Kernavės buvusios mokyklos pastate įgyvendinimas.	Įgyvendinta muziejaus koncepcija, skaičius (vnt.).	-	-	1	200000	Valstybės, savivaldybės biudžetų lėšos	Širvintų r. sav.
IV.1.3.6. Naujų paslaugų ar iniciatyvų kūrimas, siekiant mažinti lankytojų sezoniškumą vietovėje (pvz., <i>kinkiniai žiemą, masinis rudens piknikas „Auksinių lapų šventė“ ar pan.</i>).	Sukurtos ir įgyvendintos naujos paslaugos, iniciatyvos šaltuoju metų sezono metu,	1	2	3	50000	Valstybės biudžeto lėšos, privačios lėšos	VKKRD, suinteresuotos bendruomenės

	skaičius (vnt.).						
IV.1.3.7. Gamtos ir kultūros vertybių kompleksinis pritaikymas lankymui (Rezervate ir jo apylinkėse).	Parengtos naujos gamtos ir kultūros vertybių pažinimo iniciatyvos Rezervate, skaičius (vnt.).	1	1	1	8000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, Neries regioninis parkas
IV.1.3.8. Bendros veiklos su Miškų urėdija įgyvendinimas – pažintinių takų plėtra ir esamo Balto kalno tako „Ateik žmogau tyla priglausiu“ atnaujinimas.	Įgyvendintos VKKRD ir Miškų urėdijos bendros iniciatyvos, skaičius (vnt.).	1	2	2	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, Miškų urėdija
IV.1.4. Uždavinys: įgyvendinti žaliajo (ekologinio) turizmo plėtrą, planuojant ir vykdant teritorinę turizmo ir paslaugų plėtrą.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.1.4.1. Vandens turizmo viešosios infrastruktūros sukūrimas ir plėtojimas, įrengiant prieplauką ir kitą būtiną infrastruktūrą Neries krantinėje.	Įrengta/pritaikyta vandens turizmui prieplauka Neries upės krantinėje, skaičius (vnt.).	-	-	1	15000	Valstybės biudžeto lėšos, privačios lėšos	VKKRD, VSST, Neries regioninis parkas, Elektrėnų sav.
IV.1.4.2. Vandens turizmo maršruto Neries upe sukūrimas ir įgyvendinimas.	Parengti nauji turistiniai vandens maršrutai Neries upe vietovės lankytojams, skaičius (vnt.).	-	1	1	5000	Valstybės biudžeto lėšos, privačios lėšos	VKKRD, Neries regioninis parkas, Elektrėnų sav.
IV.1.4.3. Dviračių turizmo infrastruktūros plėtojimas, kuriant ir pritaikant maršrutus, jungiančius skirtingus Lietuvos regionus ir sudarančius galimybes turistams planuoti ilgesnės trukmės keliones regione.	Parengti nauji turistiniai dviračių maršrutai vietovės lankytojams, skaičius (vnt.).	1	1	2	5000	Valstybės biudžeto lėšos, privačios lėšos	VKKRD, Neries regioninis parkas
IV.2. Tikslas: įgyvendinti ir vystyti gebėjimų stiprinimo priemones (turizmo srityje dirbančių ir veikiančių specialistų, verslininkų, gyventojų), siejant su Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimo poreikiais.							
IV.2.1. Uždavinys: stiprinti Direkcijos darbuotojų kompetencijas ir gebėjimus Kernavės archeologinės vietovės darnaus turizmo vystymo srityje							
Priemonė	Priemonės	Rodiklio įgyvendinimo			Lėšos	Finansavimo	Atsakingi

	įgyvendinimo rodiklis	kriterijus, terminai			(Eur)	šaltinis	vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.2.1.1. Kernavės vietovės specialistų kvalifikacijos kėlimo UNESCO pasaulio paveldo vietovės valdymo srityje programos (strategijos) parengimas <i>(sąsaja su I.1.2.3, III.1.1.5).</i>	Parengta programa, skaičius (vnt.).	1	-	-	1000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, UNESCO komisija
	Kvalifikaciją pakėlę VKKRD darbuotojai, dalis (proc.).	10	30	90	4000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
IV.2.1.2. Mokymų gidams turinio atnaujinimas ir mokymų organizavimas.	Atnaujinto turinio mokymai gidams, skaičius (vnt.).	1	2	2	4000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
IV.2.1.3. Mokymų darbuotojams visiems prieinamo turizmo tema organizavimas, įtraukiant žmonių su negalia organizacijų ekspertus, suteikiant žinias ir ugdant įgūdžius, reikalingus visiems prieinamo turizmo paslaugų kūrimui bei darbui su individualių pagalbos poreikių turinčiais turistais.	Suorganizuoti mokymai, keliantys dalyvaujančių kompetencijas visiems prieinamo turizmo temoje, skaičius (vnt.).	1	2	3	15000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, SADM, EIM, nevyriausybines organizacijos (suinteresuotos bendruomenės)
IV.2.1.4. Žinių ir kompetencijų apie turizmo verslą, darnaus turizmo principų versle plėtojimą kėlimas, bendradarbiaujant su Kernavės, Širvintų rajono ir kitomis suinteresuotomis viešomis ir privačiomis (ypatingai – smulkiojo verslo) organizacijomis.	Įgyvendinti kvalifikacijos kėlimo mokymai, skaičius (vnt.).	1	2	3	12000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, Versli Lietuva, EIM, verslo įmonės, viešosios įstaigos (suinteresuotos bendruomenės)
IV.2.2. Uždavinys: plėsti tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant įdiegti naujų, darių ir gerąja užsienio šalių praktika patikrintų turizmo vystymo metodų, sprendinių.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.2.2.1. Tarptautinių partnerių identifikavimas ir ryšių plėtojimas darnaus turizmo vystymo srityje (EXARC, kt.).	Turizmo veiklos, įgyvendintos su tarptautiniais	1	1	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

<i>(sąsaja su III.1.1.6).</i>	partneriais, skaičius (vnt.).						
IV.2.2.2. Tarptautinių seminarų, konferencijų, mokymų inicijavimas su kitų UNESCO pasaulio paveldo objektų atstovais, siekiant įgyti gerosios praktikos žinių darnaus kultūrinio turizmo vystymo tema <i>(sąsaja su I.2.1.3, III.1.1.6).</i>	Suorganizuotas tarptautinis mokslinis ar kvalifikacijos kėlimo renginys, skaičius (vnt.).	-	1	2	15000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, KM, AM, KAM
IV.3. Tikslas: numatyti darnų infrastruktūros lankymo vystymą ir (ar) atnaujinimą, numatant priemones ir programas visų amžiaus grupių lankytojams, lankytojams su negalia.							
IV.3.1. Uždavinys: vystyti bendradarbiavimą, vienijant vietinių gyventojų, turizmo verslu užsiimančių kompanijų, vertingų turizmo išteklių valdytojų ir kt. suinteresuotų šalių interesus ir galimybes, siekiant plėsti vietovės lankytojų auditoriją.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.3.1.1. Bendrų darnaus turizmo skatinimo tikslinių veiklų, renginių vykdymas su Neries regioniniu parku.	Įgyvendintos veiklos, renginiai, skaičius (vnt.).	1	2	3	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, Neries regioninis parkas
IV.3.1.2. Vietos bendruomenės įveiklinimas vietos turizmo vystymo srityje <i>(sąsaja su II.1.1.1, III.2.1.1., III.2.1.2, III.2.1.3, III.2.2.1, III.2.2.2).</i>	Įgyvendintos naujos iniciatyvos, veiklos, skaičius (vnt.).	-	2	3	10000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, suinteresuotos bendruomenės
IV.3.1.3. Naujų vietovės pažinimo iniciatyvų, skirtų socialinę atskirtį patiriančioms asmenims, kūrimas ir įgyvendinimas.	Įgyvendintos naujos iniciatyvos, veiklos, skaičius (vnt.).	1	2	3	9000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, SADM, nevyriausybines organizacijos (suinteresuotos bendruomenės)
IV.3.1.4. Pažintinių, turistinių, pramoginių veiklų pritaikymas ir užtikrinimas visoms lankytojų amžiaus grupėms <i>(sąsaja su III.1.1.1, III.1.2.1, III.1.2.2).</i>	Peržiūrėtos, atnaujintos, parengtos naujos veiklos, iniciatyvos, skaičius (vnt.).	1	2	3	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD
IV.3.1.5. Paslaugų ir informacijos teikimo lankytojams užsienio	Peržiūrėtos, atnaujintos,	1	2	3	6000	Valstybės	VKKRD

kalbomis atnaujinimas, plėtojimas.	parengtos naujos veiklos, skaičius (vnt.).					biudžeto lėšos	
IV.3.2. Uždavinys: užtikrinti vietovės lankymo, joje teikiamų paslaugų prieinamumą visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų fizinių apribojimų, negalios, amžiaus ar gebėjimo orientuotis aplinkoje.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
IV.3.2.1. Informavimo priemonių apie žmonėms su individualiais pagalbos poreikiais prieinamas paslaugas plėtra.	Sukurta ir įdiegta vieninga ženklavimo sistema (objektuose ir visose viešinio priemonėse), skaičius (vnt.).	1	-	-	2000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, SADM
IV.3.2.2. Nuolatinis bendradarbiavimas ir konsultacijos su nevyriausybinėmis organizacijomis, atstovaujančiomis žmonių su individualiais pagalbos poreikiais interesams, siekiant užtikrinti turistams pateikiamos informacijos ir infrastruktūros kokybę.	Įgyvendinti susitikimai, konsultacijos, bendri renginiai, skaičius (vnt.).	1	2	3	4000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, SADM, nevyriausybinių organizacijų (suinteresuotos bendruomenės)
IV.3.2.3. Turistinių, pažintinių maršrutų ir paslaugų žmonėms su individualiais pagalbos poreikiais (regos, judėjimo negalia ir kt.) plėtra (<i>sqsjaja su III.1.1.1</i>).	Parengtas/pritaikytas žmonėms su individualiais pagalbos poreikiais vienas naujas gamtos ir (ar) paveldo vertybių pažinimo maršrutas, skaičius (vnt.).	-	1	2	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, Neries regioninis parkas
	Sukurtos naujos ar pritaikytos esamos priemonės regėjimo negalią turintiems asmenims,	3	6	9	12000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, SADM

	skaičius (vnt.).						
	Tilto į Pilies kalno piliakalnį per fosą įrengimas judėjimo negalia turintiems asmenis, skaičius (vnt.).	-	-	1	30000	Valstybės biudžeto lėšos, ES struktūrinės paramos lėšos	VKKRD

VIII.5. V teminė kryptis: Rizikų valdymas

Tikslai:

- V.1. Užtikrinti ilgalaikę klimato kaitos ir kitų faktorių sukeltų pokyčių stebėseną, vertinimą ir prognozavimą;
- V.2. Užtikrinti UNESCO vertybės apsaugą ginkluoto konflikto metu;
- V.3. Taikyti tinkamas UNESCO vertybės apsaugą užtikrinančias vietovės valdymo, planavimo ir plėtros strategijas.

Laukiami rezultatai:

Rizikų valdymas užtikrintų potencialaus pavojaus, dėl kurio vertybė (jos IVV) galėtų nukentėti, išvengimą ir (arba) jo minimizavimą. Pagrindinės grėsmės (dėl geologinių, klimato ar kitų aplinkos, įskaitant antropogeninės kilmės, veiksnių įtakos) būtų tinkamai suvaldytos. Pasirengta Kernavės archeologinės vietovės apsaugai dėl ginkluoto konflikto protrūkio (jo grėsmės). Užtikrinta nuolatinė administracinių, teisinių ir politinių sprendimų stebėseną, kilus grėsmei – savalaikis ir proaktyvus atsakomųjų veiksnių įgyvendinimas, užtikrinantis UNESCO vertybės apsaugą.

Trumpas apibūdinimas:

Dėl klimato kaitos procesų pavasario potvyniai ar besniegės žiemos, smarkios vasaros liūtys, karščio pliūpsniai ir netikėtos šalčio bangos ateityje vis dažniau provokuos tokius procesus kaip šlaitų erozija, gruntinio vandens lygio kitimas ir panašius (stiprės neigiamas kritulių ir vandens srautų poveikis šlaitams ir reljefui, senkant gruntiniam vandeniui gali kilti grėsmė archeologinio sluoksnio nykimui, kt.). Invazinių augalų plitimas, nereguliuojamos upinių bebrų (*Castor fiber*) ir šernų (*Sus scrofa*) populiacijos gali daryti neigiamą poveikį gamtinėms ir nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoms. Sudėtingos ir ilgai trunkančios administracinės procedūros, ribotos lėšos ir žmogiškieji ištekliai neleidžia operatyviai imtis ekstremalių gamtinių procesų minimizavimo, kompleksinių tyrimų, avarinės būklės likvidavimo ir tvarkybos darbų atlikimo.

1954 m. Hagos konvencijos Antrojo protokolo Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu komiteto 6-ojoje sesijoje 2011 m., Kernavės archeologinei vietai suteikta sustiprinta apsauga ginkluoto konflikto metu. Tarptautiniu lygmeniu Kernavės archeologinei vietai skiriamas išskirtinis dėmesys, tačiau nacionaliniu lygmeniu nėra aiškios, vieningos Kernavės archeologinės vietovės ir joje esančių vertybių apsaugos strategijos (*daugiau žr. III, IV dalis, SSGG VI.1, VI.6*).

Vadovaujantis Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos Įgyvendinimo gairėmis, taip pat yra būtina įvertinti potencialų pavojų, kuomet vertybė ir jos IVV gali nukentėti nuo netinkamų tarptautinių ar nacionalinių politinių, administracinių ar valdymo sprendimų. Todėl yra būtina nuolatinė minėtos sferos stebėseną ir situacijos analizė, būtinas glaudus bendradarbiavimas su Pasaulio paveldo komitetu bei kitomis kompetentingomis patariamosiomis organizacijomis stebint ir fiksuojant galimą socialinį, ekonominį, teritorijų plėtros, naujų

planavimo iniciatyvų ir kitų tendencijų poveikį į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašyti Kernavės archeologinei vietai, taip pat, jei kultū grėsmė, įgyvendinant aktyvius atsakomuosius sprendimus ir veiksmus.

V. Teminė kryptis: Rizikų valdymas.

SSGG: Pasaulio paveldo vertybės visada bus paveiktos gamtos bei klimato kaitos. Norint tinkamai išsaugoti UNESCO vertybės IVV, reikia suprasti šį poveikį ir veiksmingai į juos reaguoti.

V.1. Tikslas: užtikrinti ilgalaikę klimato kaitos ir kitų faktorių sukeltų pokyčių stebėseną, vertinimą ir prognozavimą.

V.1.1. Uždavinys: išnaudoti Direkcijos struktūrą ir sukaupą patirtį sisteminei grėsmę keliančių faktorių ir jų sąlygotų pokyčių stebėsenai, vertinimui, prognozavimui.

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
V.1.1.1. VKKRD žmogiškųjų išteklių didinimas gamtinių ir antropogeninių rizikų stebėsenos ir valdymo srityje <i>(sąsaja su I.1.2.1, I.3.1.1, V.1.2.1, V.1.2.2, V.3.1.1).</i>	Padidintas VKKRD darbuotojų pareigybių, vykdančių atitinkamas funkcijas, skaičius (vnt.).	1	1	2	60000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
V.1.1.2. VKKRD finansinių išteklių didinimas gamtinių ir antropogeninių rizikų valdymo srityje.	VKKRD biudžeto dalis, skiriama priemonėms klimato kaitos ir kitų faktorių sukeltų pokyčių suvaldymui, (proc.).	-	2	3	50000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD
V.1.1.3. Kompetencijų centro (kultūros paveldo ir gamtos vertybių tyrimų, tvarkymo ir priežiūros darbų inovatyvioms metodikoms, susijusioms su klimato kaitos sukeltais procesais, kurti ir taikyti) VKKRD įsteigimas <i>(sąsaja su IV.1.1.3, IV.1.3.1).</i>	Įsteigtas kompetencijų centras, skaičius (vnt.).	-	-	1	100000	Valstybės biudžeto lėšos, ES struktūrinės paramos lėšos	VKKRD, KM, AM, UNESCO komisija
V.1.1.4. VKKRD darbuotojų metodinio pasirengimo klimato kaitos procesų ir jų valdymo priemonių bei	Įgyvendinti tarptautiniai ar nacionaliniai mokymai klimato	5	5	5	6000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, AM, UNESCO komisija

metodikų taikymo srityje didinimas (kvalifikacijos kėlimas).	kaitos įtakos kultūros ir gamtos vertybėms, pakėlusių kompetencijas darbuotojų skaičius (asm.).						
V.1.1.5. Pasirengimas stichinių nelaimių ir ekstremalių atvejų pavojui (potvyniai, stichinė sausra, gaisrai, pan.) <i>(sąsaja su I.3.1.5, I.3.1.6)</i>	Atnaujintos VKKRD vidaus tvarkos ir veiksmų programos (strategijos) nekilnojamųjų kultūros ir gamtos vertybių, muziejinių rinkinių ir kitų kilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimui, (vnt.).	1	1	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD, AM, Parapija
	VKKRD biudžeto dalis, skirta nekilnojamųjų kultūros vertybių, muziejinių rinkinių ir kitų kilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimo priemonėms įsigyti/atnaujinti, (proc.).	-	0,2	0,5	7000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD, Parapija

V.1.2. Uždavinys: taikyti sistemingas prevencines priemones, siekiant užkardyti neigiamą antropogeninį ir gamtos poveikį bei užtikrinti Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimą.

Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
V.1.2.1. Lankytojų skaičiaus ir jo poveikio aplinkai stebėsenos įgyvendinimas, parengiant duomenų rinkimo	Parengta lankytojų skaičiaus poveikio stebėsenos ir	-	1	-	2000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM

strategiją, grėsmių vertinimą ir numatant jų likvidavimą <i>(sąsaja su I.1.2.1, I.3.1.1, V.1.1.1, V.3.1.1).</i>	vertinimo metodika, skaičius (vnt.).						
	Įgyvendintos lankytojų skaičiaus sukeltų grėsmių prevencinės priemonės/veiklos (papildomų lankytojų srautų kontrolės priemonių ten, kur kyla grėsmė Kernavės archeologinės vietovės išsaugojimui, įrengimas), skaičius (vnt.).	1	1	1	30000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD
V.1.2.2. Invazinių augalų ir gyvūnijos grėsmių gamtinėms ir nekilnojamųjų vertybių teritorijoms stebėseną, vertinimas, grėsmių šalinimas <i>(sąsaja su I.1.2.1, I.3.1.1, V.1.1.1).</i>	Parengta augalų ir gyvūnų poveikio aplinkai stebėsenos tvarka, skaičius (vnt.).	1	-	-	1500	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, VSTT
	Įgyvendintos grėsmių šalinimo priemonės/veiklos, skaičius (vnt.).	1	1	1	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, VSTT
V.1.2.3. Procesų, siekiančių mažinti administracinių, vertinimo ar kt. procedūrų trukmę, galinčių turėti neigiamos įtakos iškilus grėsmei, peržiūrėjimas, atnaujinimas ir procesų optimizavimas.	Peržiūrėtos ir optimizuotos administracinės tvarkos, dokumentų rinkinys (vnt.).	1	1	1	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, AM
V.1.2.4. Tvarios raidos („žaliojo požiūrio“) skatinimas Kernavės archeologinės vietovės valdymo ir vystymo procesuose.	Įgyvendintos konsultacijos (susitikimai, renginiai ir kt. su suinteresuotomis bendruomenėmis)	3	6	12	15000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD

	, skaičius (vnt.).						
V.1.2.5. Vietovėje saugomų kultūros ir gamtos vertybių informacinio leidinio parengimas ir publikavimas.	Parengtas ir publikuotas informacinis leidinys, skaičius (vnt.).	-	1	-	20000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KPD, VSST, Keliuk Lietuvoje
V.1.2.6. Piliakalnių (šlaitų avarinės būklės likvidavimo) kompleksinių tvarkybos projektų parengimas ir tvarkybos darbai <i>(sąsaja su I.3.1.3, I.3.1.4).</i>	Parengti piliakalnių kompleksinių tvarkybos darbų projektai, vykdomi tvarkybos darbai, skaičius (vnt.).	-	1	1	150000 0	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD
V.2. Tikslas: užtikrinti UNESCO vertybės apsaugą ginkluoto konflikto metu.							
V.2.1. Uždavinys: parengti aiškią strategiją, veiksmų planą kilus ginkluoto konflikto ar kitai ekstremaliai situacijai.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
V.2.1.1. UNESCO vertybės apsaugos ginkluoto konflikto metu reglamentavimo ir Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos individualaus apsaugos reglamento suderinimas <i>(sąsaja su I.1.1.9).</i>	Pateikti Ginkluotųjų pajėgų dalyvavimo atliekant nekilnojamojo kultūros paveldo objektų išsaugojimo darbus ginkluotų konfliktų ir kitų ekstremalių situacijų atveju instrukcijos pakeitimo projektai, skaičius (vnt.).	-	1	-	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KAM
V.2.1.2. Finansinių išteklių, skirtų UNESCO vertybės apsaugai ginkluoto konflikto metu, veiklų vykdymui ir būtinų priemonių įsigijimui	VKKRD biudžeto dalis, skiriama UNESCO vertybės apsaugai ginkluoto konflikto metu	-	0,2	0,5	7000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD, KAM

paskyrimas.	įgyvendinimui, (proc.).						
V.3. Tikslas: taikyti tvarias UNESCO vertybės apsaugą užtikrinančias vietovės valdymo, planavimo ir plėtros strategijas.							
V.3.1. Uždavinys: siekti užtikrinti tinkamus teritorijų planavimo, administracinius, teisinius ir politinius sprendimus, galinčius daryti įtaką Kernavės archeologinės vietovės apsaugai.							
Priemonė	Priemonės įgyvendinimo rodiklis	Rodiklio įgyvendinimo kriterijus, terminai			Lėšos (Eur)	Finansavimo šaltinis	Atsakingi vykdytojai
		2024 m.	2026 m.	2029 m.			
V.3.1.1. Nuolatinė nacionalinės įstatymdavystės, Kernavės archeologinės vietovės socialinės, ekonominės aplinkos, infrastruktūros plėtros stebėsenai bei proaktyvi reakcija (<i>šąsaja su I.1.2.1, I.3.1.1, V.1.1.1, V.1.2.1</i>).	Įsteigta pareigybė arba priskirta papildoma funkcija Direkcijos darbuotojui, skaičius (vnt.).	-	1	-	30000	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM
V.3.1.2. Teisinis Kernavės archeologinės vietovės paveldosauginio statuso gerinimas (<i>šąsajos su I.1.1.4, I.1.1.9</i>).	Įgyvendinti administraciniai ir (ar) teisiniai veiksmai, skaičius (vnt.).	2	4	5	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD, UNESCO komisija
V.3.1.3. Konsultacijų su Pasaulio paveldo komitetu bei kitomis kompetentingomis patariamosiomis organizacijomis vykdymas.	Įgyvendintos konsultacinės priemonės, skaičius (vnt.).	<i>Pagal poreikį</i>	<i>Pagal poreikį</i>	<i>Pagal poreikį</i>	-	Valstybės biudžeto lėšos	VKKRD, KM, KPD, UNESCO komisija